

10.03.2020

Koronavírus a pracovné právo, PN a ošetrovné

Na základe rozhodnutia Ústredného krízového štábu je pre ľudí, ktorí sa vrátia zo zahraničia, nariadená povinná 14-dňová karanténa. Ministerstvo práce, sociálnych vecí rodiny SR preto odporúča zamestnancom, ktorí sa vracajú zo zahraničia, oboznámiť sa s aktuálnymi pokynmi a odporúčaniami Ministerstva zdravotníctva SR a Úradu verejného zdravotníctva SR. Zároveň je žiaduce, aby o svojom návrate z takejto oblasti informovali aj zamestnávateľa.

BEZPEČNOSŤ NA PRACOVISKU

Podľa § 5 zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci je zamestnávateľ povinný uplatňovať všeobecné zásady prevencie pri vykonávaní opatrení nevyhnutných na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, pričom k všeobecným zásadám prevencie patrí aj vylúčenie nebezpečenstva a z neho vyplývajúceho rizika, ako aj posudzovanie rizika, ktoré nemožno vylúčiť. Zamestnávateľ je teda povinný posudzovať riziko na pracovisku a v prípade potreby je oprávnený prijať a vykonať vhodné opatrenia na zabezpečenie ochrany zdravia zamestnancov.

Prijatie vhodných opatrení závisí od posúdenia rizika zamestnávateľom v závislosti od konkrétneho prípadu (napr. krajina, z ktorej sa zamestnanec vracia), pritom sa môže riadiť opatreniami, ktoré prijala Bezpečnostná rada SR. Napr. u osôb, ktoré sa vrátili zo zóny výskytu ochorenia COVID-19 a nevykazujú príznaky ochorenia, sa v zmysle usmernenia hlavného hygienika SR vyžaduje, aby sledovali svoj zdravotný stav počas 14 dní od príchodu z oblasti zasiahnutej ochorením COVID-19 (kašeľ, bolesť hrdla, dýchavičnosť, horúčka). Vychádzajúc z tohto odporúčania tak zamestnávateľ môže zväziť prácu z domu, prípadne prekážku v práci po dobu 14 dní.

INFORMOVANIE ZAMESTNÁVATEĽA

V prípade, ak sa zamestnanec vrátil z dovolenky z oblasti, kde bol výskyt prípadov ochorenia COVID-19, alebo ak mohol byť potenciálne v kontakte s osobami, u ktorých je riziko, že boli nakazené, mal by o tom informovať svojho zamestnávateľa. Podľa § 81 písm. e) Zákonníka práce totiž zamestnanec nesmie konať v rozpore s oprávnenými záujmami zamestnávateľa. Týka sa to teda aj situácie, keď by zamestnanec svojím zdravotným stavom ohrozoval zdravie ostatných zamestnancov.

Zamestnávateľ môže v aktuálnej situácii (t.j. šírenie ochorenia COVID-19) v záujme ochrany zdravia ostatných zamestnancov ustanoviť povinnosť zamestnanca oznamovať svoj pobyt v rizikovej oblasti, prípadne iné skutočnosti, ktoré sú relevantné pre ochranu zdravia.

PREVENTÍVNE OPATRENIA NA STRANE ZAMESTNÁVATEĽA A ZAMESTNANCA

- **ospravedlnená neprítomnosť v práci** - postupuje sa na základe ustanovenia Zákonníka práce o dôležitých osobných prekážkach v práci (§ 141 ods. 1), kde zamestnávateľ ospravedlňuje neprítomnosť zamestnanca v práci z konkrétnych dôvodov. Zamestnávateľ ospravedlní neprítomnosť zamestnanca v práci za čas jeho dočasnej pracovnej neschopnosti v prípade karantény, ošetrovania chorého člena rodiny a počas starostlivosti o dieťa mladšie ako desať rokov, ktoré nemôže byť z vážnych dôvodov v starostlivosti detského výchovného zariadenia alebo školy. Za tento čas nepatrí zamestnancovi náhrada mzdy.
- **práca z domu** - zamestnávateľ a zamestnanec majú možnosť dohodnúť sa na dočasnom výkone práce z bydliska zamestnanca. V prípade ak pracovná zmluva takéto miesto výkonu práce neobsahuje, mala by sa dojednať jej zmena. Ak je zamestnanec už v izolácii doma (s cieľom aby sa predišlo šíreniu ochorenia COVID-19), prípadne ak nie je zmenu zmluvných podmienok možné vykonať písomne, je dôležité túto skutočnosť zachytiť iným preukázateľným spôsobom, napr. e-mail. Práca z domu sa nemusí použiť len u zamestnancov, kde je určité riziko, že už mohli byť nakazení alebo ktorí sú už v izolácii, ale aj s cieľom zníženia počtu zamestnancov v práci – napr. zvýšenie ochrany zamestnancov, ktorí dochádzajú z väčších vzdialeností a používajú hromadné dopravné prostriedky, ochrana zamestnancov, ktorí sa starajú o staršie osoby, pre zamestnancov s deťmi, ak sú zatvorené školy, pre zamestnancov na pracoviskách „open space“, kde je vyššia koncentrácia osôb na jednom pracovisku.
- **čerpanie dovolenky** - zamestnávateľ môže určiť čerpanie dovolenky zamestnancovi len za podmienok ustanovených Zákonníkom práce. Podľa § 111 ods. 1 Zákonníka práce je pri určovaní dovolenky potrebné prihliadať na úlohy zamestnávateľa a na oprávnené záujmy zamestnanca. Podľa § 111 ods. 4 Zákonníka práce čerpanie dovolenky je zamestnávateľ povinný oznámiť zamestnancovi aspoň 14 dní vopred. Toto obdobie môže byť výnimočne skrátené so súhlasom zamestnanca. V prípade prevencie šírenia COVID-19 ide nepochybne o výnimočnú situáciu.
- **čerpanie náhradného voľna** - ak má zamestnanec nevyčerpané náhradné voľno, do úvahy pripadá aj určenie čerpania náhradného voľna (podmienky viď. § 121 a § 122 Zákonníka práce).
- **zmena rozvrhu pracovných zmien** - podľa § 90 ods. 9 Zákonníka práce je rozvrhnutie pracovného času zamestnávateľ povinný oznámiť zamestnancovi najmenej týždeň vopred a s platnosťou najmenej na týždeň. Do úvahy teda pripadá aj zmena v rozvrhovaní práce. Aj v tomto prípade sú však zmeny v rozvrhu práce podmienené rôznymi skutočnosťami ako obsah pracovnej zmluvy, ustanovenia o rovnomernom a nerovnomernom rozvrhovaní pracovného času, o dobe odpočinku.
- **ďalšie prekážky v práci na strane zamestnanca** – podľa § 141 ods. 3 Zákonníka práce môže zamestnávateľ poskytnúť zamestnancovi aj pracovné voľno s náhradou mzdy, ktoré si zamestnanec odpracuje neskôr.
- **nepridelenie práce zamestnancovi** – prekážka v práci na strane zamestnávateľa – v osobitnom prípade, ako je zabránenie šíreniu COVID-19, nemusí zamestnávateľ rizikovým zamestnancom umožniť výkon práce na pracovisku s cieľom prevencie. V tomto prípade patrí zamestnancovi náhrada mzdy v sume jeho priemerného zárobku (§ 142 ods. 3 Zákonníka práce). Ide teda o prípad, ak zamestnanec mal naplánované zmeny a zamestnávateľ mu oznámi, že mu prácu nepridelí. Zákonník práce neobsahuje časové obmedzenie trvania tejto prekážky v práci, a teda je na rozhodnutí zamestnávateľa, v ako rozsahu toto opatrenie v tomto prípade použije.

OPATRENIA SOCIÁLNEJ POISŤOVNE V SÚVISLOSTI S NOVÝM KORONAVÍRUSOM

V súvislosti s aktuálnym rizikom šírenia nákazy nového koronavírusu (ďalej len „koronavírus“) informujeme poisťencov, že ak

- dôjde k uzatvoreniu predškolského zariadenia alebo zariadenia sociálnych služieb, v ktorých sa poskytuje dieťaťu starostlivosť, alebo školy (ďalej len „zariadenie“) v súvislosti s koronavírusom, majú možnosť uplatniť si nárok na ošetrovné, a to bez ohľadu na skutočnosť, či ide o štátne alebo neštátne zariadenie,
- budú uznaní za dočasne práceneschopných majú možnosť uplatniť si nárok na nemocenské.

Žiadame klientov aby vo veci nároku na dávky, ktoré boli uplatnené v súvislosti s koronavírusom, kontaktovali Sociálnu poisťovňu výlučne emailom alebo telefonicky, t. j. aby osobne nenavštevovali pobočky.

Ošetrovné je nemocenská dávka, ktorá sa okrem iného poskytuje poisťencovi, ktorý osobne a celodenne ošetruje choré dieťa alebo sa osobne a celodenne stará o dieťa do desiatich rokov veku, ak dieťaťu bolo nariadené karanténne opatrenie, príp., ak zariadenie, v ktorom sa poskytuje dieťaťu starostlivosť, bolo rozhodnutím príslušného orgánu uzatvorené.

Nárok na ošetrovné vznikne iba poisťencovi, t. j. osobe, ktorá je aktuálne nemocensky poistená (zamestnanec, povinne nemocensky poistená samostatne zárobkovo činná osoba alebo dobrovoľne nemocensky poistená osoba), príp. jej plynie ochranná lehota po zániku nemocenského poistenia.

Ďalšou podmienkou vzniku nároku na ošetrovné je v prípade zamestnanca absencia príjmu a v prípade povinne nemocensky poistenej samostatne zárobkovo činné osoby a dobrovoľne nemocensky poistenej osoby zaplatenie poisťného na nemocenské poistenie včas a v správnej výške. Dobrovoľne nemocensky poistené osoby musia splniť aj podmienku trvania nemocenského poistenia aspoň 270 dní v posledných dvoch rokoch.

Ošetrovné sa poskytuje v jednom prípade, t. j. pri jednom uzatvorení zariadenia najviac 10 kalendárnych dní. V prípade opakovaného uzatvorenia zariadenia ide vždy o nový

prípád, t. j. ošetrovné možno pri ďalšom uzatvorení zariadenia poskytnúť opäť najviac 10 kalendárnych dní.

Vzhľadom na mimoriadnu situáciu v súvislosti s nálezou koronavírusu Sociálna poisťovňa oznamuje, že po vyhlásení mimoriadnych opatrení ústredným krízovým štábom a v súlade s rozhodnutím príslušných orgánov o zatvorení škôl, prizná ošetrovné (OČR) pri osobnej a celodennej starostlivosti o dieťa do dovŕšenia 11. roku jeho veku (10 + 364 dní) počas celého 14-dňového obdobia, počas ktorého budú školy a predškolské zariadenia uzavreté. Pred uplynutím tejto lehoty bude Sociálna poisťovňa na základe ďalšieho aktuálneho vývoja informovať, ako majú rodičia ďalej postupovať, ak zostanú školy/predškolské zariadenia aj naďalej uzavreté.

S prihliadnutím na potrebu eliminácie šírenia nákazy boli prijaté nasledovné osobitné postupy pri žiadosti o dávku ošetrovné:

A) Deti do desať rokov veku (10 rokov + 364 dní)

- **Telefonicky kontaktovať konkrétnu pobočku** – ak je poistenec zamestnancom, treba volať pobočku podľa sídla zamestnávateľa a ak je poistenec samostatne zárobkovo činnou osobou (SZČO) alebo dobrovoľne poistený, treba zavolať do pobočky podľa trvalého pobytu ([Kontakty – pobočky](#)).
- **E-mailom** poslať žiadosť o ošetrovné do konkrétnej pobočky. Do prílohy treba priložiť vyplnený formulár žiadosti o dávku ošetrovné. E-mailové adresy sú tiež uvedené na webovej stránke Sociálnej poisťovne pri pobočkách (nie vysunutých pracoviskách) ([Kontakty – pobočky](#)). E-mail s vyplneným formulárom v prílohe je potom potrebné zaslať nie na vysunuté pracoviská, ale do príslušnej pobočky, pod ktorú vysunuté pracovisko patrí (napr. v prípade Bratislavy je pre všetky pracoviská spoločná e-mailová adresa bratislavamesto@socpoist.sk, vysunuté pracoviská Bratislava IV.-V., Malacky, Pezinok a Senec nemajú osobitnú mailovú adresu). Formulár na vyplnenie žiadosti o dávku je prístupný na webovej stránke Sociálnej poisťovne.
- **Poštou** zaslať vyplnený formulár (žiadosť o ošetrovné) príslušnej pobočke na adresu zverejnenú v kontaktoch ([Kontakty – pobočky](#)).
- **Do schránky** pri vstupe do budovy pobočky Sociálnej poisťovne možno vhodiť vyplnený formulár žiadosti.

B) Deti nad desať rokov

Ak je zariadenie, ktoré dieťa navštevuje, uzatvorené v súvislosti s koronavírusom a ošetrojúci lekár dieťaťa vyhodnotí vzhľadom na mentálne a fyzické schopnosti dieťaťa, že je nevyhnutné jeho osobné a celodenné ošetrovanie napriek tomu, že ide o dieťa staršie ako desať rokov a choroba sa u dieťaťa ešte nevyvinula, môže potvrdiť žiadosť o ošetrovné. Dôvodom vystavenia tejto žiadosti bude diagnóza U07.2 podozrenie z infekcie COVID19.

Nemocenské je nemocenská dávka, ktorá sa okrem iného poskytuje poistencovi, ktorý je z dôvodu choroby alebo karanténneho opatrenia uznaný za dočasne práceneschopného.

Nárok na nemocenské vznikne iba poistencovi, t. j. osobe, ktorá je aktuálne nemocensky poistená (zamestnanec, povinne nemocensky poistená samostatne zárobkovo činná osoba alebo dobrovoľne nemocensky poistená osoba), príp. jej plynie ochranná lehota po zániku nemocenského poistenia.

Ďalšou podmienkou vzniku nároku na nemocenské je v prípade zamestnanca absencia príjmu a v prípade povinne nemocensky poistenej samostatne zárobkovo činné osoby a dobrovoľne nemocensky poistenej osoby zaplataenie poistného na nemocenské poistenie včas a v správnej výške. Dobrovoľne nemocensky poistené osoby musia splniť aj podmienku trvania nemocenského poistenia aspoň 270 dní v posledných dvoch rokoch.

S prihliadnutím na potrebu eliminácie šírenia nákazy boli prijaté nasledovné osobitné postupy súvisiace s uplatnením nároku na nemocenské pri podozrení na koronavírus alebo pri jeho diagnostikovaní:

1. Pacient, ktorý sa vrátil z oblasti postihnutej koronavírusom, napr. z Talianska, telefonicky kontaktuje svojho všeobecného lekára. Ak lekár vyhodnotí, že v predmetnom prípade je opodstatnená dočasná pracovná neschopnosť, pacientovi vystaví Potvrdenie o dočasnej pracovnej neschopnosti, na ktorom uvedie diagnózu U07.1 v prípade ak bola potvrdená infekcia COVID19 alebo U07.2 v prípade, ak ide o podozrenie z infekcie COVID19. Zároveň požiada pacienta, aby uviedol telefónne číslo, na ktorom ho je možné kontaktovať zo strany Sociálnej poisťovne a zapíše ho viditeľne na potvrdenie o dočasnej pracovnej neschopnosti. Bez ohľadu na chýbajúci podpis pacienta lekár zašle II., IIa. a III. diel Potvrdenia o dočasnej pracovnej neschopnosti pobočke Sociálnej poisťovne podľa miesta výkonu práce lekára. Na tento účel môže využiť schránku pobočky Sociálnej poisťovne.
2. Poistenec, ktorý je zamestnancom, informuje zamestnávateľa telefonicky alebo e-mailom o prekážke v práci. Sociálna poisťovňa zašle IIa. diel zamestnávateľovi, ak je pacient v právnom postavení zamestnanca. II. diel (žiadosť o nemocenské) postúpi miestne príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne. III. diel zostane na útvare lekárskej posudkovej činnosti pobočky Sociálnej poisťovne.
3. V prípade, ak je na potvrdení o dočasnej pracovnej neschopnosti uvedené telefónne číslo poistenca, Sociálna poisťovňa bude klienta kontaktovať telefonicky a oboznámi ho s ďalším postupom, príp. s ním spíše žiadosť o výplatu dávky formou ústneho podania.
4. Ak poistenec uvedie, že si nárok na výplatu nemocenského uplatňuje, pobočka Sociálnej poisťovne začne konanie o nároku na nemocenské.
5. Ak na potvrdení dočasnej pracovnej neschopnosti nebude uvedený telefónický kontakt na klienta, pobočka Sociálnej poisťovne počká, či ju bude klient kontaktovať, a ak áno, spíše zápisnicu z ústneho podania.

Tieto postupy sa budú uplatňovať len vo vzťahu k potrebe ošetrovania a k dočasnej pracovnej neschopnosti súvisiacej so šírením nákazy koronavírusu. V ostatných prípadoch sa uplatňujú štandardné postupy pri uplatňovaní nároku na dávky. V prípade, ak z okolností vyplynie potreba zmeny týchto postupov, Sociálna poisťovňa bude svojich klientov včas informovať prostredníctvom [webovej stránky](#) .